

เจ้าอาวาสกับการจัดการวัดในยุค 4.0

Abbot and temple management in the 4.0 era

พระครูอุทัยสุตกิจ¹, พระครูอุกิตปรีติโสภณ²
PraKruutaisutakit¹, PraKruupakitpariyatisophon²

บทคัดย่อ

การบริหารของเจ้าอาวาสในการจัดการวัดในยุค 4.0 เป็นการนำเสนอยุทธศาสตร์ในการจัดการวัด เพื่อให้เหมาะสมกับยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดในเวลาที่รวดเร็วและเกิดขึ้นตลอดเวลา ในการปฏิบัติเพื่อการจัดการวัดให้ดีขึ้นควรมีการบริหารจัดการวัดให้เป็นไปตามรูปแบบ ระบบ และ วิธีการ การสร้างระบบในการจัดการวัดต้องสร้างให้เหมาะสมกับผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณวัดนั้นๆ และชุมชนสังคมโดยรอบบริเวณวัด การจัดการวัด คือ การบริหาร การปกครอง การดูแล การจัดการวัดอย่างมีรูปแบบ ระบบขั้นตอนนั้นยังสามารถช่วยให้ลดการซ้ำซ้อนในการจัดการวัด ทำให้การจัดการวัดในการทำกิจกรรมต่างๆ ประสพผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยดี และมีประสิทธิภาพตามกรอบการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

บทความนี้เสนอเจ้าอาวาสกับการจัดการวัดในยุค 4.0 ต้องจัดการอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง การจัดการวัดต้องใช้หลักธรรมาภิบาลเข้ามามีส่วนจัดการเช่นกัน เพื่อให้วัดดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการวัดเจ้าอาวาสต้องใช้หลักคุณธรรม มีความโปร่งใสเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเพื่อให้วัดได้มีคุณภาพ ยั่งยืนตลอดไป และในการจัดการถือว่าต้องนำหลักธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อให้เป็นแรงขับเคลื่อนในการบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีแบบแผน บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

คำสำคัญ : เจ้าอาวาส, การจัดการ, ยุค 4.0

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี, E-mail. Suwichaikop@hotmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี, E-mail. Suwichaikop@hotmail.com

Abstract

The Abbot's administration in temple management in the 4.0 era is a presentation of temple management strategies. In order to be suitable for an era of rapid changes that occur all the time In performing the temple management well, the temple management should be in accordance with the form of the system and the method of building the temple management system must be built to suit the people living in that temple area. And the social community around the temple area. Temple management is administrative administration, taking care of temple management in a form The step system can also help reduce duplication of measurement management. Makes the temple management in various activities Achieved results with good and effective objectives in accordance with the development framework in all 6 areas, including governance, religion, education, propagation of public facilities Education And public welfare Measure management in the 4.0 era must be managed quickly, correctly. Measure management requires good governance to take part in management as well. For the measurement to be carried out efficiently The abbot's management must use fair principles. There is transparency as part of management in order to measure quality. Lasting forever And in the management, it is considered that the principles must be included in the management In order to be a driving force for the management in a systematic manner Achieve the objectives and goals set

This article presents the abbot and temple management in the 4.0 era. Must be managed quickly, correctly. Temple management requires good governance to be involved as well. For the measurement to be carried out efficiently Management of the abbot's temple requires fair principles. There is transparency as part of management in order to measure quality. Lasting forever And in the management, it is considered that the principles must be included in the management In order to be a driving force for the management in a systematic manner Achieve the objectives and goals set

Keywords: Abbot, Management, 4.0 Eras

1. บทนำ

เจ้าอาวาสในการจัดการวัดในยุค 4.0 การจัดการก็ หมายถึง การบริหาร การปกครอง กำกับ ดูแล สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้อยู่ในศีลธรรมอันดี การดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ของวัด ให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าอาวาสต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการภายในวัดเป็นไปอย่างเรียบร้อยราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม เจ้าอาวาสเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการวัด การทำงานจะประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลวขึ้นขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสอาจพิจารณาการทำงานแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทของวัดนั้นๆ วัดซึ่งเป็นศาสนสถานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน การจัดการวัดอย่างเป็นระบบระเบียบจะส่งผลเป็นวัดที่น่าอยู่ นำเข้าไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา การบริหารจัดการวัดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การจัดการวัดให้ประสบผลสำเร็จเจ้าอาวาสจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทาง พระพุทธศาสนา

การบริหารจัดการวัดมีความสำคัญต่อการพัฒนาวัด เพื่อให้วัดประสบผลสำเร็จ โดยสามารถทำการส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนบริเวณพื้นที่รอบวัดและพื้นที่ใกล้เคียงได้

เจ้าอาวาส

เจ้าอาวาส หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองวัด มีหน้าที่ในการบริหารกิจการของวัดและปกครองบังคับบัญชาให้ผู้อยู่ในวัดมีความประพฤติเรียบร้อยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 36 และกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ 24 (2541) ข้อ 6, 26, 27³

ตัวแทนของพระสงฆ์หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารหมู่คณะ เป็นหัวหน้าสงฆ์ในวัดก็คือเจ้าอาวาสนั่นเอง พระภิกษุสามเณรถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจและ ความรู้สึกลึกซึ้ง ซึ่งแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมการทำงาน ที่มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของงาน ดังนั้นเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส จึงต้องเป็นทั้งผู้นำในด้านการบริหาร และในฐานะนักปกครองที่จะสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจให้แก่พระภิกษุ สามเณรภายในปกครองของตน เกิดพลังในการตั้งใจศึกษาหาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และตั้งใจเผยแผ่ธรรมแก่พุทธศาสนิกชนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่งผลไปถึงประสิทธิผลของวัดในพระพุทธศาสนา เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารวัด ทุกด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดได้ศึกษาและปฏิบัติงานเต็มความสามารถ เจ้าอาวาสต้องมีความคิดริเริ่ม

³ กรมการศาสนา, กองแผนงาน. หนังสือคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์, กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา, 2540

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

การรู้จักปรับปรุงไข การให้การยอมรับนับถือ การให้ความช่วยเหลือ การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน และการเข้าสังคมได้ดี

2.อำนาจของเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสมีอำนาจในการบริหารจัดการวัด 3 ประการ คือ

- (1) ห้ามบรรพชิต และคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- (2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ 5 ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
- (3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือ ฟานักอาศัยในวัดทำงานภายในวัดหรือทำทัณฑ์บนหรือให้ขอมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยกฎหมายเถระสมาคม ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

เจ้าอาวาสมีหน้าที่หลักที่จะต้องรับผิดชอบ 4 ประการ คือ

- (1) บำรุงรักษาวัด จัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- (2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มี อยู่หรือฟานักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยกฎหมายเถระสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือ คำสั่งของมหาเถรสมาคม
- (3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์
- (4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล นอกจากนี้แล้วเจ้าอาวาสยังต้องหน้าที่บริหารภารกิจของวัดและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีก คือ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ จะเห็นได้ว่า เจ้าอาวาสมีภารกิจมากมายที่ต้องปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องเป็นผู้นำที่ดี⁴

เจ้าอาวาสนั้นนอกจากต้องมีความเป็นผู้นำในด้านต่างๆ แล้ว เจ้าอาวาสถือได้ว่าเป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ในวัดต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี และต้องประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในศาสตร์ด้านการจัดการ

โดยภาพรวมแล้วเจ้าอาวาสต้องมีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม สภาพวัด ลูกวัดที่อาศัยอยู่ภายในวัดเพื่อให้วัดนั้นเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง และได้รับความศรัทธาจากประชาชน ไม่ว่าบริบทของวัดนั้นจะเป็นอย่างไรเจ้าอาวาสวัดต้องเป็นผู้นำ เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้ช่วยเหลือ เพราะเจ้าอาวาสนั้นเปรียบเสมือนหัวหน้าที่ต้องปฏิบัติดูแลลูกน้อง จัดการทั้งในด้านทรัพย์สิน ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ในการจัดการนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของเจ้าอาวาสนั้น

3. การจัดการ

การจัดการ ในความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งงาน จัดแจง ควบคุมงาน ดำเนินงาน⁵

⁴ กรมการศาสนา, กองพุทธศาสนสถาน, *วัดพัฒนา* 44, กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา, 2544.

⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542*, หน้า 298.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่บุคลากรในองค์กร แสวงหา ประมวล เผยแพร่ แลกเปลี่ยน และใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ในหน้าที่นั้น ๆ เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้ องค์กรต้องจัดระบบสนับสนุน เพื่อเอื้อให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ขึ้นนั่นเอง⁶

การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารงานที่คำนึงถึงเป้าหมายระยะยาวและทำการกำหนดแผนการในการจัดสรรทรัพยากรทุกด้านของหน่วยงาน เพื่อใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการจัดการที่ทำเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจ การวางแผนทางการดำเนินงาน และควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจว่าองค์กรจะสามารถที่จะดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น⁷

การจัดการความรู้จึงเป็นเรื่องของความรู้ที่มีบริบทที่จำเพาะเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่กิจกรรมของ “ครู” ที่มีความรู้เชิงทฤษฎีมากมายและลึกซึ้งที่จะ “จัด” ความรู้เพื่อให้ผู้ปฏิบัตินำไปประยุกต์ใช้

การจัดการองค์การ (Organizing) คือการกำหนดโครงสร้างขององค์การอย่างเป็นทางการ โดยการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยเหล่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ⁸

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการจัดการความสัมพันธ์ของคนงานและผู้บริหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญกับการจัดการความสัมพันธ์ ที่ไม่ใช่เป็นการจัดการบุคคล

2) การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นที่เป้าประสงค์ขององค์การ ดังนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ขององค์การเปลี่ยนแปลงไป การจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าวก็จะเปลี่ยนด้วย

⁶ กันยปริญ ทองสามสี, เพ็ญพักตร์ ทองแท้, อิศระ ทองสามสี, **การพัฒนาแบบวัดการจัดการความรู้ระดับบุคคลในงานประกัน คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา**, (วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2559), หน้า 8.

⁷ กษวรรณ ขจรเสรี, **การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ**, (วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ 2560 ครั้งที่ 4 The 4th SAU National Interdisciplinary Conference 2017), หน้า 2.

⁸ พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์, **องค์การและการจัดการภาครัฐ**, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

3) วัตถุประสงค์หลักของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งที่องค์การ ส่วนสมาชิกขององค์การแต่ละคนจะเป็นวัตถุประสงค์รอง⁹

การจัดการ หรือ Management หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กร ร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม

ความสำคัญของการจัดการ

กระบวนการทำงานหรือการจัดการมีความสำคัญต่อองค์กรธุรกิจ เพราะทุกขั้นตอนมีผลต่อความสำเร็จที่จะทำให้เกิดผลกำไรและช่วยให้องค์กรธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไปได้ นอกจากนี้กระบวนการจัดการยังเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องรู้จักนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากแต่ละองค์กรมีปัจจัยความสำเร็จที่แตกต่างกัน

กระบวนการในการจัดการ

1. **การวางแผน** การวางแผนหรือ Planning หมายถึง การพิจารณากำหนดแนวทางการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยเกิดจากการใช้ดุลพินิจคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต

2. **การจัดองค์การ** การจัดองค์การหรือ Organizing หมายถึง การจัดระเบียบหรือโครงสร้างของการทำงานภายในองค์กรให้เป็นระบบระเบียบและอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น

3. **การบังคับบัญชาสั่งการ** หรือ Commanding หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารในการใช้ความสามารถชักจูงหรือหว่านล้อมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานตามคำสั่ง จนสามารถทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จได้

4. **การประสานงาน** หรือ Coordinating หมายถึง การจัดให้ทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรทำงานประสานสัมพันธ์สอดคล้องเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

5. **การควบคุม** หรือ Controlling หมายถึง กระบวนการทำงานเริ่มตั้งแต่การกำหนดมาตรฐาน การแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนการดำเนินงานตามแผนและการประเมินแผนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เดเรค เฟรช และ ฮีเทอร์ สวาร์ด (Derak French and Heather Seward) ได้ให้ความหมายว่า “การจัดการ หมายถึง กระบวนการ กิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ

⁹ วิลาวรรณ รพีพิศล, **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**, โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร, กรุงเทพมหานคร, 2549.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

หน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ”

องรี ฟาโยล์ (Fayol, 1949) ได้กล่าวถึง “ การจัดการว่าเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ”

พยอม วงศ์สารศรี ได้ให้คำจำกัดความ “ การจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์การ โดยการตอบสนองความต้องการ ความคาดหวัง และจัดโอกาสให้เขาเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน ”

“ การจัดการ หมายถึง กระบวนการ กิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่จะเชื่อได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความพยายามร่วมกันของกลุ่มบุคคลซึ่งผู้จัดการเป็นผู้บังคับบัญชาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ”¹⁰

เจ้าอาวาสในการจัดการนับได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานที่มีรูปแบบ ขั้นตอน มีแบบแผน มีการวางแผน มีการประสานงาน มีการควบคุมเพื่อให้งานนั้นเกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุด

เจ้าอาวาสวัดกับการจัดการในยุคปัจจุบันต้องบริหารจัดการให้ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อโลกอยู่เสมอ เพราะยุคในปัจจุบัน ยุค 4.0 กล่าวคือเป็นยุคที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามายังชุมชน เข้ามายังประเทศมากขึ้น ไม่ว่าเราจะกระทำหรือดำเนินการใดๆ กล่าวได้ว่าหนีไม่พ้นการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ๆ นำมาใช้ในชีวิตประจำวันจึงเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าอาวาสกับการจัดการวัดในยุค 4.0

4.ประเทศไทย 4.0

เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้

1. **กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ** เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตรเทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น

¹⁰ <https://www.im2market.com/2015/06/20/1449> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2562.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพเทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น

3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมเช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

4. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัวเช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น

5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูงเช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น¹¹

ทักษะดิจิทัล (Digital Skill) เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนภาคธุรกิจไปสู่ยุค 4.0 เพราะสภาพแวดล้อมการทำงานในอนาคตจะไม่ใช้การทำงานระหว่างคนกับคนเป็นหลัก แต่รูปแบบการทำงานจะเปลี่ยนไปสู่คนกับอุปกรณ์ที่ควบคุมด้วยระบบดิจิทัล โดยข้อเท็จจริงผู้บริหารที่อายุมากขึ้น ทักษะด้านดิจิทัลจะลดลง และเราไม่สามารถหนีกระแสดิจิทัลได้อย่างแน่นอน ดังนั้นผู้บริหารควรเตรียมการรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการกำหนดกลยุทธ์รองรับที่เหมาะสม Digital 4.0 เมื่อเทคโนโลยีมีมันสมอง

และเราก็มาถึงยุคที่ความฉลาดของเทคโนโลยีจะทำให้อุปกรณ์ต่างๆ สื่อสารและทำงานกันเองได้อย่างอัตโนมัติ เทคโนโลยีในสามยุคแรกที่กล่าวไปเปรียบเสมือนเป็นแขน ขา ให้แก่มนุษย์ เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก หยิบจับ คำนวณ ประมวลผลให้มนุษย์ มีแขน ขา แต่ไม่มีสมองเป็นของตัวเอง ในยุค 4.0 เทคโนโลยีถูกนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อลดบทบาทของมนุษย์ และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิดเพื่อข้ามขีดจำกัด สร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ๆ โดยจะใช้ชื่อยุคนี้เป็นยุค Machine-to-Machine เช่น เราสามารถเปิด-ปิด หรือสั่งงานอื่นๆกับเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านตัวเองผ่านแอปพลิเคชันโดยไม่ต้องเดินไปกดสวิตช์ หรือตัวอย่างที่ถูกนำมาใช้งานจริงแล้วอย่างการพูดคำว่า “แคปเจอร์” กับแอปถ่ายภาพในสมาร์ทโฟน โทรศัพท์ก็จะถ่ายรูปให้อัตโนมัติโดยที่เราไม่ต้องกดถ่ายด้วยซ้ำ หรือแม้แต่เทคโนโลยีซิμουเลชั่น Simulation จำลองสถานการณ์เพื่อฝึกอบรมพนักงาน วางแผนสถานการณ์โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปถึงสถานที่จริง หรือเป็นสื่อการเรียนรู้แบบ Interactive เป็นต้น

เทคโนโลยีและโลกดิจิทัลมักไปไว และเคลื่อนที่ที่ไม่มีหยุด องค์กรจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันตามเทรนด์ พัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอดบนการแข่งขันที่รวดเร็วและรอบด้าน จาก SME ให้

¹¹ เพ็ญประภา ศรีประสม, ประเทศไทย ยุค 4.0, <http://ced.sci.psu.ac.th/km/km/experience-km/2560/thailand4.0> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2562.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

กลายเป็น Smart Enterprise ที่มีศักยภาพสูงขึ้น จากบริการธรรมดาให้กลายเป็น High Value Service เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน¹²

ในการจัดการวัด ในยุค 4.0 เจ้าอาวาสจะต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญให้เพียงพอ แก่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและสถานการณ์ จะต้องมีการวางแผนการปฏิบัติทุกระยะต้องมีการปรับแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องมีการกำหนด ประสิทธิภาพของงานที่เป็นความจริงฉะนั้นแนวความคิดของเจ้าอาวาสที่เป็นผู้ปฏิบัติจะต้อง เปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมเสียใหม่จากการที่ยึดแนวความคิดว่าต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ที่วางไว้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเน้นการสร้างความคิดใหม่ๆ ตามวิชาการสมัยใหม่และนำมา ปรับใช้กับการปฏิบัติและการปกครองตลอดเวลา จึงกำหนดเป็นหลักการว่าวัดนั้นต้องมีการพัฒนา ความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอโดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. ต้องสร้างระบบให้สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง
2. ต้องสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติโดย าวถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป
3. ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถสร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยน ทัศนคติของบุคคลทุกคนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีคุณธรรม
4. ต้องมีการสร้างความมีส่วนร่วม ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันเพื่อการ นำมาพัฒนาใช้ในการปฏิบัติร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ”

การใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีถือว่ามิมีบทบาทเข้ามาในองค์กรวัดอย่างแพร่หลาย เจ้า อาวาสวัดต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี เพราะในยุคปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีในวัดมีมากไม่ว่าจะเผยแพร่ธรรมบนเว็บไซต์ การแนะนำสถานที่ของวัดก็อยู่บนเว็บไซต์ และปัจจุบันทางรัฐบาลให้วัดมีการ ออกใบอนุญาตแบบบิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งวัดจะต้องมีเลขเสียภาษีอากรและให้ผู้บริจาคนำ หลักฐานให้ทางวัดศิษย์เข้าระบบของสรรพากรเพื่อให้บุคคลที่นำปัจจัยมาบริจาคยื่นลดภาษีประจำปี ยุคก่อนหน้านี้นี้จะใช้แผ่นกระดาษเป็นหลักฐานที่จะต้องนำไปให้สรรพากรลดภาษีให้แก่บุคคล ด้วย สมัยใหม่ ยุค 4.0 มีการเปลี่ยนแปลงนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่มาจัดการจึงเป็นการลด กระดาษ และยังรวดเร็วต่อการบริการให้แก่บุคคล เจ้าอาวาสจึงจำเป็นต้องการเรียนรู้ในด้าน เทคโนโลยีเพื่อนำมาจัดการภายในวัดดังนี้

¹² ยุค Digital 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี, <http://www.wice.co.th/2018/01/11/digital-4-0-technology/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2562.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

1. ผู้บริหารงานหรือการจัดการองค์กรควรมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารงาน อย่างดีเลิศ เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร หรือบริโภคนิยมที่แสวงหากำไร และ มีการแข่งขัน เพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง เพื่อความเป็นเลิศขององค์กร ทั้งในเชิงบริหารงาน และการพัฒนาองค์กร ให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่ เข้ามาเป็นกลยุทธ์ หรือหลักการในการบริหารจัดการ

2. ผู้บริหารองค์กรควรนำหลักการในทางพระพุทธศาสนามาผสมผสาน และประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ ทำให้ได้ศาสตร์แห่งการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและดำรงความเป็นมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขนั่นคือ ศาสตร์ในการบริหารจัดการเชิงพุทธ หลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธสามารถบูรณาการ รวมเข้ากันได้ และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารสมัยใหม่ ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

3. ผู้บริหารองค์กรผู้บริหารในยุคปัจจุบัน ต้องรู้จักเข้าใจ นำไปใช้ ไอทีใช้เป็นบ้างตามภาระงานไม่ต้องเก่งถึงขั้นโปรแกรมเมอร์ เรื่องที่ต้องรู้เกี่ยวกับไอที มีดังนี้

- ความรู้และทักษะในกลุ่มโปรแกรมสำนักงาน
- ความรู้และทักษะในกลุ่มโปรแกรมสำหรับสื่อ
- ความรู้และทักษะด้านการใช้งานระบบเครือข่าย
- ความรู้และทักษะในกลุ่มพื้นฐานคอมพิวเตอร์
- ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์อื่นๆ
- ความรู้และทักษะในกลุ่มการใช้งานอินเทอร์เน็ต
- ความรู้และทักษะการใช้งานเว็บไซต์

เพราะการรับส่งเอกสารงานในปัจจุบันปรับเปลี่ยนแล้วเช่นการลดปริมาณการใช้กระดาษ เอกสารงานต่างๆส่วนใหญ่ส่งมาในรูปแบบ E-mail ดังนั้นผู้บริหารต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถใช้งานโปรแกรมต่างๆได้¹³

เจ้าอาวาสกับการจัดการในยุค 4.0 จะต้องรู้ทุกด้านในการบริหารจัดการ รู้ด้านเทคโนโลยีแล้ว หลักการจัดการก็ต้องมีหลักธรรมเพื่อนำทางให้การจัดการไปสู่ความสำเร็จ และหลักธรรมที่นิยมใช้กันในการจัดการของผู้ที่อยู่ในระดับสูง คือ หลักธรรมฆราวาสธรรม 4 เป็นหลักในการครองตน ครองคน ครองงาน

ฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย

¹³ เมทินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์ นักจัดการความรู้อาวุโส สำนักงานอุทยานการเรียนรู้
<http://www.libraryhub.in.th> สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2562.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

1. **สัจจะ** คือ ความซื่อสัตย์

2. **ทมะ** คือ การฝึกตน

3. **ขันติ** คือ ความอดทน

4. **จาคะ** คือ ความเสียสละ

ซึ่ง 4 ข้อนี้นี้ใช้ธรรมของฆราวาสเพียงอย่างเดียว บรรพชิตผู้ออกบวชก็ควรถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน เพราะใครที่มี สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ฆราวาสธรรม 4 รายละเอียดของฆราวาสธรรมแต่ละข้อมีดังนี้คือ

1. **สัจจะ** คือการเป็นคนจริง ในที่นี้จะนำเสนอสองนัยยะ

นัยยะแรกคือ เมื่อตั้งใจอะไรไว้แล้ว ก็จริงต่อเป้าหมายนั้นไม่ทอดถอนใจต่อเป้าหมายนั้น เพราะงานทุกอย่างในโลกนี้ทั้งงานใหญ่ งานเล็ก ล้วนต้องเจออุปสรรคด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งอุปสรรคภายในคือใจของเราเอง หรืออุปสรรคภายนอก เจื่อนไซ สิ่งแวดล้อม ผู้คนรอบตัวก็ตาม ดังนั้นจะประสบความสำเร็จได้ “เราต้องจริง” เมื่อเจออุปสรรคก็ไม่หยุด แต่ตั้งเดินหน้าต่อไปจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

นัยยะที่สองคือเป็นคนที่รักษาคำพูด พูดคำไหนคำนั้น เชื่อถือได้ เหมือนดังพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า “ตถาคต พูดอย่างไรทำอย่างนั้น ทำอย่างไรพูดอย่างนั้น” ถ้าทำได้อย่างนี้ เราจะเป็นคนที่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้ชีวิตเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

2. **ทมะ** คือการฝึกตัวเอง เมื่อเราตั้งใจอะไรไว้แล้วก็ต้องฝึกตัวเองให้เพิ่มพูนตลอดเวลา เพื่อจะได้สามารถทำไปถึงเป้าหมายได้สำเร็จสมความตั้งใจ ตอนเริ่มต้นอาจจะไม่ได้เก่ง แต่มุ่งตรงต่อเป้าหมายนั้น แล้วฝึกตัวเองพัฒนาศักยภาพ ขอเพียงอย่าหยุดการฝึกตัวเอง ฝึกไปจนตลอดชีวิตของเราเลย สุดท้ายความสำเร็จจะเป็นของเรา

3. **ขันติ** คือความอดทน ความอดทนในที่นี้มีสี่ระดับ

1. อดทนต่อความลำบากตรากตรำ
2. อดทนต่อทุกขเวทนา
3. อดทนต่อการกระทบกระทั่ง
4. อดทนต่อสิ่งที่เฝ้าชวนใจ หรือกิเลสซึ่งทนได้ยาก

4. **จาคะ** คือความเสียสละ ทั้งสละวัตถุสิ่งของ มีน้ำใจช่วยเหลือคนอื่น และสละอารมณ์ ไม่เก็บอารมณ์ขุ่นมัวไว้ในใจ ทำให้ใจเราผ่องแผ้วอยู่เรื่อยๆ คนเราจะประสบความสำเร็จได้ต้องรู้จักจาคะ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นด้วย คนไหนที่เริ่มเติบโตในหน้าที่การงานแล้ว มีน้ำใจต่อผู้ร่วมงานรอบข้างไม่ว่าใครก็ตาม ดึงคนอื่นขึ้นมาด้วยเป็นกลุ่ม ก็จะสามารถรับมือกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมั่นคง

ฆราวาสธรรม ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ

1. สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้
2. ทมะ แปลว่า ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ
3. ขันติ แปลว่า อดทน

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

4. จาคะ แปลว่า เสียสละ

สัจจะ แปลว่า ความสัตย์ ความซื่อ ถ้าขยายความตามศัพท์แยกได้ 3 ลักษณะคือ มีความจริง ความตรง และความแท้จริง

ตรง คือ ความประพฤติทางกาย วาจา ตรงไม่บิดพลิ้ว ไม่บ่ายเบี่ยง

แท้ คือ ไม่เหลวไหล

แต่ถ้าในทางปฏิบัติสัจจะ คือ ความรับผิดชอบ หมายความว่า ถ้าจะทำอะไรแล้ว ต้องตั้งใจทำจริง ทำอย่างสุดความสามารถให้เป็นผลสำเร็จ

การที่ใครจะสามารถสร้างตัวขึ้นมาได้นั้น ต้องมีสัจจะเป็นพื้นฐาน เพราะคนที่มีสัจจะเป็นพื้นฐานจะมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำทุกอย่าง ไม่ปล่อยผ่านกับสิ่งที่ได้รับมา จะทำทุกสิ่งทีมาถึงมืออย่างสุดกำลัง และเต็มความสามารถ

ทมะ แปลว่า การรู้จักข่มจิตข่มใจตนเอง

ทมะ หมายถึง ความรักในการฝึกฝนตนเอง ความกระตือรือร้นในการเคี่ยวเข็ญฝึกฝนตนเอง อย่างไม่มีข้อแม้เงื่อนไข เพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวัน เกิดเป็นคนต้องหมั่นปรับปรุงตนเองอยู่เรื่อยไป อยู่อยู่กับที่ ขณะที่คนอื่นเขาวิ่งบ้างเดินบ้าง แม้ที่สุดกำลังคลานอยู่ ถ้าเรามัวนอนหลับ ก็เท่ากับเรากำลังถอยหลัง

เรื่องฝึกตัวเป็นสิ่งสำคัญ ใครที่มีผู้ใดบังคับบัญชามาก ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร ข้าราชการ พ่อค้าอะไรก็ตาม หากไม่ฝึกตัว ไปไม่รอด นอกจากต้องฝึกทางด้านวิชาการตลอดแล้วยังต้องฝึกแก่นิสัยใจคอตัวเองอีกด้วย ฝึกแก่นิสัยตัวเองคือ ฝึกตัวด้านคุณธรรมนั่นเอง

เพราะการที่เราฝึกแก่นิสัยที่ไม่ดีของตนเอง จะทำให้เรามีความพร้อมที่จะยอมรับการอบรมสั่งสอน จากคนอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นทางมาแห่งปัญญาที่สำคัญ ทมะ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ทันทอกิเลส หมายถึง รู้เท่าทันกิเลสภายในตัวของเรา รู้ว่าอะไร คือสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิต อะไรคือสิ่งฟุ่มเฟือยสิ่งไร้สาระ ไม่เกิดประโยชน์ เพราะการที่เราทันตอกิเลสนั้น เราจะรู้จักยับยั้งไม่ให้หลงไปกระทำในสิ่งที่ไม่ดี

2. ทันทคน หมายถึง รู้เท่าทันคนที่เราต้องติดต่อ คบค้า สماعคม เพื่อรู้เท่าทันความคิดของเขาว่า จะส่งผลดีหรือไม่ดีต่อตัวของเราหรือหน้าที่การงานของเราอย่างไร

3. ทันทโลก หมายถึง รู้เท่าทันโลก รู้ว่าโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อที่เราจะสามารถปรับตัวได้ทัน

ขันติ แปลว่า ความอดทน

อด คือ ไม่ได้ในสิ่งที่อยากได้

ทน คือ ได้ในสิ่งที่ไม่อยากจะ

ขันติ เป็นลักษณะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งทางจิตใจ ในการพยายามทำความดี ถอนตัวออกจากความชั่ว และเป็นคุณธรรมที่สำคัญ ในการแสวงหาเพื่อให้ได้ทรัพย์มา ในการสร้างตัว

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

ที่ว่าอดทนนั้น ไม่ได้หมายความว่า ใครตกอยู่ใน ภาพไหนแล้ว ก็จะยอมอยู่ใน ภาพอย่างนั้น เช่น ใครจนก็ยอมจนอยู่อย่างนั้น ไม่พยายามขวนขวายหาทรัพย์หรือเกียจคร้านในการทำงาน จะถูกใครตำว่าก็ทน อย่างนี้เขาเรียกว่าตายด้าน ไม่ใช่ขันติ

ขันติ จำเป็นสำหรับการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะทำให้เราหันออกจากความดี

ดังนั้น ถ้าใครมีขันติแล้วคนนั้นจะมีจิตใจเข้มแข็ง อาจหาญร่าเริงในการทำ ความดี และสามารถถอนตัวออกจากความชั่วทุกอย่างได้ขันติ มีอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1. อดทนต่อความลำบากตรากตรำ ได้แก่ อดทนต่อธรรมชาติสภาพดินฟ้าอากาศ ที่ไม่เอื้ออำนวย ไม่ว่าลมพายุ ฝนตกหนัก แสงแดดที่แผดกล้า อากาศหนาว ภูมิประเทศจะทุรกันดารอย่างไร ทนได้ทั้งนั้น ไม่ทอดทิ้งการงาน กัดฟันทนทำงานของตนให้สำเร็จ

2. อดทนต่อความทุกข์เวทนา คือ ทนต่อทุกข์เวทนาที่เกิดจาก ภาพสังขารร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวย อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ย่อมรู้จักอดทนอดกลั้น ไม่ไว้วางยคร่ำครวญเกินเหตุบางคนทนต่อ ภาพดินฟ้าอากาศได้ดี แต่พอป่วยไข้ เห็นเข็มฉีดยาก็กลัวตัวสั่นแล้ว บางคนเป็นผีธรรมาภิบาล กลัวจะเป็นมะเร็ง แต่บางคนเจ็บป่วยให้แทบตายก็ไม่เคยร้องไห้อดครวญ

3. อดทนต่อความเจ็บใจ คือ ทนต่อการกระทบกระทั่ง หรือกระทบกระทั่งเบียดเบียนเปรยปรายการทำให้เจ็บอกเจ็บใจ บางคน เพียงถูกคนโน้นกระทบที่ คนนี้กระทบที่ เขาว่าหน่อย ค่อนขออดทน ก็อดอดเจ็บใจ บางคนทนต่อความเจ็บใจได้บ้าง เพราะเขาเป็นผู้บังคับบัญชาของตนถึงจะทนไม่ได้ก็ต้องทน การทนอย่างนี้ได้ถือว่ายังไม่เรียกว่า ขันติ บางคนทนต่อความเจ็บใจ ต่อคำพูดของคนในระดับเดียวกัน พรรถพวกเพื่อนฝูงในที่ทำงานเดียวกันได้ถือว่า มีขันติระดับปานกลาง ส่วนคนที่มิขันติ จริงๆ นั้น ต้องทนต่อการกระทบกระทั่งเบียดเบียนเปรยปราย การทำให้เจ็บอกเจ็บใจ จากคนใต้บังคับบัญชาหรือผู้ต่ำกว่าได้ ในการทำงานนั้น เราต้องมีการติดต่อกับบุคคลหลายประเภท เพราะแต่ละคนมีการฝึกฝนตนเองต่างกัน ถ้าหากไม่มีขันติแล้ว ก็ไม่อาจจะทำงานให้ออกมาดีได้อย่างเป็นสุข ทั้งบางครั้งยังอาจทำให้มีเรื่องเดือดร้อนมาสู่ตัวเองอีกด้วย

4. อดทนต่ออำนาจกิเลส คือ การอดทนต่อนิสัยที่ไม่ดีของตัวเอง ในที่นี้มุ่งหมายถึง การไม่เอาแต่ใจตัว ไม่ยอมปล่อยตัวตามกระแสโลก ความเพลิดเพลน เช่น ความสนุกสนาน การเที่ยวเตร่ ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ หรือการได้ผลประโยชน์ในทางที่ไม่ควร เป็นต้น

จาก แปลว่า ความเสียสละ

จากจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การสละสิ่งของ
2. การสละความสะดวกสบาย
3. การสละอารมณ์ที่บูดเน่า

ความเสียสละ หมายถึง ความมีน้ำใจต่อการอยู่ร่วมกัน นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

การรู้จักเสียสละนั้น จะทำให้เราสามารถได้มิตรมา เพราะการเสียสละนั้น ไม่เพียงจะเสียสละในทางวัตถุแล้ว ยังหมายถึง การเสียสละเพื่อดูแลทั้งทางกายและทางจิตใจ

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

ทางกาย ก็คือ มืออะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันสิ่งของให้กัน หรือหากมิตรมีปัญหาในเรื่องใดก็ตาม หากสามารถช่วยได้ก็จะช่วยอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ

ทางจิตใจ ก็คือ การรู้จักถนอมน้ำใจกันในยามปกติ รู้จักการให้กำลังใจกัน ในยามป่วยไข้ รู้จักเตือนสติห้ามปรามกันในยามประมาท และมีความซื่อสัตย์ต่อกัน

หากทำอย่างนี้ได้ เราก็จะได้มิตรที่ดีมาอยู่ใกล้ๆ คอยชี้แนะแนวทางที่สามารถสร้างความเจริญให้กับตัวของเราได้

คนที่มีความตระหนี่ จะมีจิตใจคับแคบ เห็นแก่ตัว จะไม่ว่าคนอื่นจะเดือดร้อนเพียงใด ก็ไม่คิดจะยื่นมือเข้าช่วยเหลือ จึงไม่มีใครอยากเข้าใกล้ ไม่มีใครอยากจะแนะนำสิ่งที่ดีๆ หรือช่องทางแห่งความเจริญให้ ส่วนคนที่รู้จักการเสียสละ จะมีจิตใจกว้างขวาง ช่วยเหลือคนอื่นอยู่เสมอ แม้เขาจะไม่เอ่ยปากร้องขอ จึงเป็นการเรียกมิตรให้เข้ามาหา โดยไม่ต้องเอ่ยปาก ใครๆ ก็อยากให้คำแนะนำที่ดีๆ และตักเตือนเมื่อทำอะไรผิดพลาดไป ซึ่งเป็นการป้องกันภัยที่จะมาถึง และนำหนทางแห่งความเจริญมาสู่ตัวของเรา¹⁴

5.สรุป

เจ้าอาวาสกับการจัดการวัดเมื่อมีหลักธรรม คือ หลักธรรมฆราวาสธรรม 4 ทำให้การจัดการภายในวัดนั้นง่ายขึ้นทำให้เจ้าอาวาสวัดเมื่อเจออุปสรรคปัญหาเข้ามามีหลักการที่ควรปฏิบัติตามอย่างไร รวมถึงการอยู่ร่วมและการปฏิบัติกันอย่างไรให้เกิดความสงบสุข หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ต่อมวลมนุษย์ ทำให้ในการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าอาวาสวัดมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการ ขับเคลื่อนองค์กร เพราะไม่ว่ากระทำการใดสู่องค์กรภายนอก สู่ประชาชน เจ้าอาวาสเป็นผู้ตัดสินใจทั้งสิ้น เช่นหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดการศาสนสมบัติของวัด ปกครองและสอดส่อง อบรมและสั่งสอนให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ ปฏิบัติตาม ข้อบังคับ ระเบียบหรือ คำสั่ง ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล เจ้าอาวาสจึงมีภารกิจมากมายที่ต้องปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องเป็นผู้นำที่ดี เจ้าอาวาสต้องมีกระบวนการในการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การกำหนดโครงสร้างของวัด กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และในการจัดการวัด ในยุค 4.0 เจ้าอาวาสจะต้องพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงไปสู่นวัตกรรมใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ รู้จักการใช้เทคโนโลยีเพื่อมาพัฒนาวัด พัฒนาองค์กร เพราะการพัฒนาของเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีการพัฒนาไปเรื่อยๆ ไม่มีการหยุด เจ้าอาวาสวัดจึงต้องจำเป็นอย่างยิ่ง

¹⁴ สูตรสำเร็จการพัฒนาองค์กรและเศรษฐกิจ, https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=13642,

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

ศึกษา และตามเทคโนโลยีให้ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อโลก แต่ไม่ว่าจะด้วยยุคที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหรือยุคก่อนการพัฒนา เจ้าอาวาสต้องนำหลักธรรมมาปฏิบัติในการจัดการวัด เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วต้องอบรมสั่งสอน เผยแผ่หลักธรรมนั้นด้วยเพื่อให้พุทธศาสนายู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป เจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการปฏิบัติ และต้องเป็นผู้จัดการในระบบของวัดทั้งหมด ฉะนั้นต้องมีการจัดการวางแผน การดำเนินงานเป็นขั้นตอน ต้องรู้จักจัดการวัดด้วยระบบเทคโนโลยี วิธีใช้เทคโนโลยีเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นมาใหม่ๆ ตลอด เจ้าอาวาสจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตามให้ทันต่อยุค 4.0 ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ไม่ว่าการพัฒนาจะเป็นไปในรูปแบบใดเจ้าอาวาสต้องนำหลักธรรมมาเพื่อจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพ เห็นประสิทธิผล หลักธรรมที่ควรนำมาใช้ในการจัดการวัดยุค 4.0 คือ หลักธรรมขรวาสนธรรม 4 **สังจะ** คือ ความซื่อสัตย์ **ทมะ** คือ การฝึกตน **ขันติ** คือ ความอดทน **จาคะ** คือ ความเสียสละ สิ่งเหล่านี้จะทำให้การดำเนินการจัดการของเจ้าอาวาสวัดเป็นไปด้วยประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนสถาน, **วัดพัฒนา 44**, กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา, 2544.
- กรมการศาสนา, กองแผนงาน. **หนังสือคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์**, กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา, 2540
- กษวรรณ ขจรเสรี, **การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ**, (วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ 2560 ครั้งที่ 4 The 4th SAU National Interdisciplinary Conference 2017), หน้า 2
- กันยปริญ ทองสามสี, เพ็ญพักตร์ ทองแท้, อิสระ ทองสามสี, **การพัฒนาแบบวัดการจัดการความรู้ระดับบุคคลในงานประกัน คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา**, (วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2559), หน้า 8.
- พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ (2548) องค์การและการจัดการภาครัฐ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542**, หน้า 298.
- วิลาวรรณ รัตพิศาล. 2549. การบริหารทรัพยากรมนุษย์. โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร. กรุงเทพมหานคร

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- <https://www.im2market.com/2015/06/20/1449> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2562
- เพ็ญประภา ศรีประสม, ประเทศไทย ยุค 4.0, <http://ced.sci.psu.ac.th/km/km/experience-km/2560/thailand4.0> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2562.
- เมฆินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์ นักจัดการความรู้อาวุโส สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563

<http://www.libraryhub.in.th> สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2562

ยุค Digital 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี,
<http://www.wice.co.th/2018/01/11/digital-4-0-technology/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 12
 กันยายน 2562.

เมฆินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์ นักจัดการความรู้อาวุโส สำนักงานอุทยานการเรียนรู้
<http://www.libraryhub.in.th> สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2562

สูตรสำเร็จการพัฒนางานองค์กรและเศรษฐกิจ, [https://kalyanamitra.org/th/](https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=13642)
[article_detail.php?i=13642](https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=13642), สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2562.